

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอยู่ในเกณฑ์สูง โดยรายได้จากการท่องเที่ยวของไทยระหว่างปี 2545-2547 โดยเฉลี่ยประมาณ 6.38 แสนล้านบาท ซึ่งมาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉลี่ย 3.40 แสนล้านบาท และนักท่องเที่ยวชาวไทย 2.98 แสนล้านบาท ซึ่งถือเป็นมูลค่ามหาศาล และนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการจ้างแรงงานโดยตรงประมาณ 600,000 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547) การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมให้บริการที่มีความเจริญเติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในทุกทวีปของโลก มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าประเภทอื่น ๆ บริการหรือสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว ณ ถิ่นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพราะไม่สามารถจะส่งเอาแหล่งท่องเที่ยวมาบริโภค ณ ถิ่นที่อยู่ของตนเองเหมือนผลิตภัณฑ์สินค้าประเภทอื่นได้ จึงทำให้มีขบวนการในระบบการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (Tourism Service System) อันได้แก่การบริการข้อมูลข่าวสาร การบริการคมนาคมขนส่ง การบริการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้า-ออก ระหว่างประเทศ การบริการบริษัทนำเที่ยว การบริการมัคคุเทศก์ การบริการสถานที่พักผ่อน การบริการภัตตาคาร ร้านอาหาร การบริการสินค้าของที่ระลึก การบริการบันเทิง และระบบการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัย เข้ามาทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปสัมผัสแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Attraction) ตามที่ปรารถนา ซึ่งความปรารถนาหรือความต้องการ (Demand) ทางการท่องเที่ยวจะถูกกระตุ้นเชิญชวนด้วยขบวนการในระบบการตลาด (Marketing System) จนทำให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวขึ้น และผลของการที่ได้ใช้บริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ร่วมกับการสัมผัสแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเป็นผู้ตัดสินใจได้รับความประทับใจ ฟังพอใจมากน้อยเพียงไร ซึ่งทุกประเทศที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างก็ปรารถนาที่จะพัฒนาให้อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลจากปฏิกริยาถูกใช้ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะช่วยขยายผลชักชวนให้เกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อันเป็นที่มาของรายได้เข้าประเทศ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ ในสาขาธุรกิจที่เกี่ยวข้องนี้ให้แพร่กระจาย

ไปทุกพื้นที่ ทั้งในเมืองและชนบท ลดปัญหาการว่างงานช่วยบรรเทาการอพยพเข้ามาหางานทำในเมือง ช่วยฟื้นฟูงานกิจกรรม ประเพณีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของประเทศชาติให้เป็นที่รู้จักในสังคมโลก อันจะเป็นผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในเวทีระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์เป็นอย่างดี ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาบ้านเมืองกันอย่างกว้างขวาง (สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2546)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 9 ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก เพื่อช่วยให้คนส่วนใหญ่ของประเทศมีคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น และการที่รัฐบาลออกกฎหมายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และการประกอบอาชีพที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถยกระดับความเป็นอยู่ได้อย่างรวดเร็ว ก็คือการท่องเที่ยว การใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นมากทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ทัศนกรรมของท้องถิ่น (Home Stay) ที่มีความหมายมากกว่าเป็นที่พัก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งซึ่งยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย และ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) คือการท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนใหญ่ได้แก่การนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม สถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

จังหวัดสมุทรสงคราม ถือเป็นจังหวัดที่เล็ก ๆ ที่มีพื้นที่เพียง 416 ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ 200,000 คน (ข้อมูลการตลาดจังหวัดสมุทรสงคราม, 2547) แต่เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยจังหวัดสมุทรสงครามได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในสามยุทธศาสตร์หลัก เพื่อต้องการนำพาจังหวัดไปสู่ จังหวัดแห่งการท่องเที่ยว โดยการ

พัฒนาให้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นศูนย์กลางการพักผ่อนและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลอง และจากสถิติของจำนวนผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้น จาก 11 รายในปี 2546 เป็น 22 รายในปี 2547 จำนวนนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่พักค้าง เพิ่มขึ้น จากจำนวน 12,956 คน ในปี 2546 เป็น 18,592 คน ในปี 2547 (ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและสันทนาการจังหวัดสมุทรสงคราม, 2547) ซึ่งหากมองโดยภาพรวมการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในจังหวัดสมุทรสงครามมีแนวโน้มที่สดใส อย่างไรก็ตามยังไม่มีสิ่งที่จะยืนยันได้ว่าข้อมูลข้างต้นอาจเป็นภาพที่สะท้อนถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม ในส่วนของความคาดหวัง และการรับรู้จริงเมื่อใช้บริการของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นแนวทางสำหรับจังหวัดอื่น ๆ ในการสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยมีความสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาการรับรู้จริงภายหลังใช้บริการ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบ ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. ทำให้ทราบ การรับรู้จริงภายหลังใช้บริการ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. ทำให้ทราบ แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม
4. ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม

5. ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม และ ผู้ประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน สามารถนำข้อมูลไปใช้ ในการบริหารจัดการเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกและ/หรือ ความประทับใจด้านบวก ที่เป็นผลมาจากการได้รับบริการจริง เมื่อเทียบกับความคาดหวัง จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพักค้างในจังหวัดสมุทรสงครามในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม